

TIL GRØNT UDVALG

KA kraka
advisory

Vejen til et grønnere Danmark

Kraka Advisorys analyser af og anbefalinger til Danmarks energipolitik

Reach your purpose with public integrity and credibility

Stor politisk risiko ved langsom og dårlig grøn omstilling

Udbygningen af VE på land er gået i stå

2023 har ikke været noget godt år for den grønne omstilling. Det til trods for ambitiøse mål om bl.a. en firedobling af vedvarende energi på land inden 2030. Det politiske fokus er i høj grad skiftet fra at sætte mål til, hvordan disse mål kan indfris. Alligevel blev der i 2023 pillet flere gamle vindmøller ned på land, end der blev sat nye op. Det har ført til en voksende utålmodighed i befolkningen, der er ivrig efter at få sat fart på omstillingen. Der er ikke tid til flere halvdårlige beslutninger, der ikke virker. Omstillingen skal accelereres nu, hvis de ambitiøse politiske mål skal nås.

Lokal opbakning er essentiel for at få tempo i udbygningen

På nuværende tidspunkt er den største barriere for VE på land manglende lokal opbakning – ikke manglende vilje fra de private opstillere, der jævnlige og med stolthed proklamerer, at de har bugnende projektpipelines, der bare venter på godkendelser. Vi mener ikke, at den nyligt indgåede aftale om energiparker og VE på land løser de grundlæggende problemer, selvom den er et lille skridt i den rigtige retning.

Overnormal profit kan bruges til at skabe opbakning

Det er næppe 150 kr. ekstra om måneden til solcellenaboer, der vender modstand til opbakning. Og det er ærgerligt, for økonomien i VE på land er mildest talt fremragende, hvorfor der er god mulighed for at skrue langt mere op for kompensationerne – både til naboer, kommuner og naturen. Når der er betalingsvillighed for at stille havvind op, er det et klart tegn på, at der er overnormal profit i at stille op på land. Det skyldes, at strømmen produceres billigere på land, mens den sælges til nogenlunde samme pris som strøm fra havvind.

Ulogisk og unfair nabokompensation skal gentænkes

Og når man er i gang med at ændre på området, bør kompensationsordningerne indrettes, så de giver mening. Fx skal kompensationen selvfølgelig afhænge af anlæggets størrelse og være uafhængig af svingende elpriser. Sådant er det desværre ikke i dag, og det er ulogisk, unfair og uattraktivt for naboerne og derfor næppe fordrende for at skabe lokal opbakning.

Den grønne omstilling til havs plages af forsinkelser

Den seneste tid har heller ikke budt på mange succeser for vindmøller på havet. Energiøerne i Nordsøen og på Bornholm, der begge blev vedtaget under forudsætning af, at de skulle være rentable, har vist sig at kræve statsstøtte i milliardklassen. Det har ført til, at energiøen i Nordsøen er blevet droppet i sin nuværende form. En rigtig og klog beslutning, for omstillingen skal være omkostningseffektiv, ellers er der risiko for at miste den store folkelige opbakning til klimakampen. Til vores store fortrydelse har der ikke indfundet sig samme klarsyn ifm. Energiø Bornholm til trods for, at den forventes at koste mere pr. GW end den droppede energiø i Nordsøen. Lukningen af åben dør-ordningen var en god beslutning, da den danske stat selvfølgelig skal have fair betaling for værdifulde havarealer, ligesom vi skal have en model, der ikke arbitrært tildeler havareal efter først-til-mølle-princippet. Sund konkurrence sikrer den samfundsøkonomisk bedste udbygning af VE.

Vejen til et grønnere Danmark

Både for klimaet og regeringens skyld er der akut behov for grønne succeshistorier. Der er behov for, at omstillingen går hurtigere samtidig med, at det er vigtigt at tænke sig grundigt om og gøre tingene i den rigtige rækkefølge, så omstillingen ikke bliver dyrere end nødvendigt. I dette notat præsenterer vi Kraka Advisories analyser af og anbefalinger til en række udfordringer, der står i vejen for eller forsinker den grønne omstilling af Danmark:

1. Der er god økonomi i VE på land
2. VE-bonus er for lav og for dårligt indrettet til at sikre lokal opbakning
3. Udbud og sund konkurrence sikrer effektiv omstilling
4. Naturen må ikke blive den store taber i den grønne omstilling
5. Planlægningen af energiparkerne har tilfældig karakter
6. Statsstøtte til havvind og brint giver primært billig energi i Tyskland
7. Tocifret milliardunderskud: Drop Energiø Bornholm

**Energipolitik er
mere end sol og
vind**

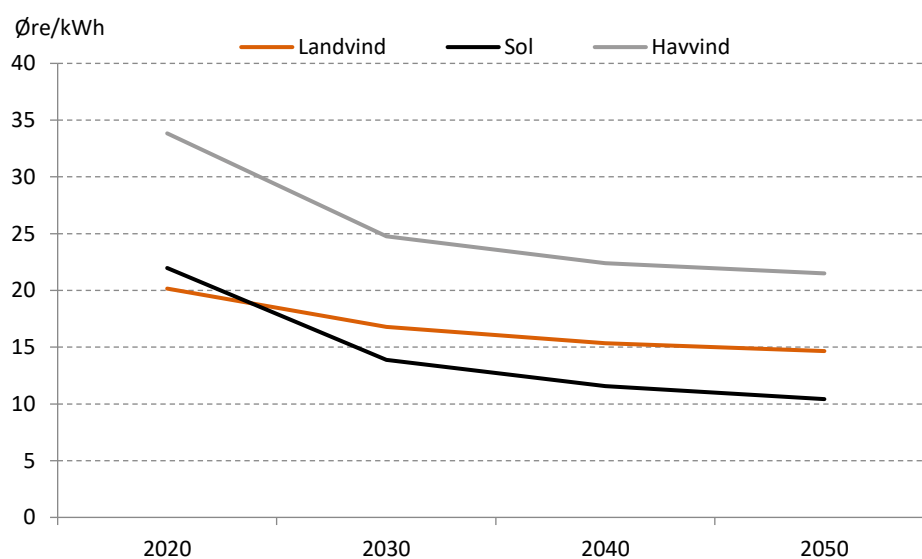
Det at lykkes med at etablere store mængder sol- og vindenergi er helt afgørende for den grønne omstilling – i Danmark og globalt. Og det er den delproblemstilling, dette notat præsenterer anbefalinger til. Grundet den fluktuerende natur af strømproduktionen fra sol og vind, må en sammenhængende dansk energipolitik naturligvis være mere end dét. God energipolitik indbefatter også en diskussion af, hvordan vi løser de udfordringer, fluktuerende energiproduktion skaber. Potentielle løsninger på mangel på strøm, når solen ikke skinner og vinden ikke blæser, er fx lagringsteknologier og import via udlandsforbindelser. Og så er tiden måske kommet til at diskutere, om det danske totalforbud mod atomkraft bør revurderes i lyset af nye sikrere teknologiers opblomstring.

VE på land er markant billigere end på havet

1. Der er god økonomi i VE på land

Som illustreret i figur 1 er det markant billigere at producere strøm fra VE på land end på havet. Inklusive omkostninger til kabler var det cirka 68 pct. dyrere at producere strøm fra havvind end fra landvind i 2020, og det forventes at være cirka 48 pct. dyrere i 2030. Fra cirka år 2025 forventes det, at solceller er den billigste måde at producere energi på, og i 2030 forventes det at være cirka 79 pct. billigere at producere strøm fra solceller end havvind. Det er desuden værd at bemærke, at omkostningerne ved at producere energi forventes at falde for samtlige typer anlæg frem til 2050.

Figur 1 Omkostninger ved produktion af energi fra vedvarende energi

Kilde: Energistyrelsens LCOE-beregner.

Afregningsprisen er den samme

Afregningspriserne for de forskellige typer af VE er nogenlunde ens. Der må derfor være markant højere overskud ved opsætning af VE på land end havvind. I fremtiden forventes det dog, at afregningsprisen for solceller falder en smule i forhold til de andre typer af anlæg.¹ Men som vist ovenfor forventes det også, at solceller oplever de klart største prisfald, hvorfor der må forventes stadig at være høj rentabilitet.

Overnormal profit bør bruges til at skabe lokal opbakning

Da det er profitabelt at sætte VE op på havet, som vi bl.a. har set i det seneste tyske udbud, og ved at regeringen forventer at tjene penge på de 6 GW havvind, som skal udbydes, må det være særdeles profitabelt at etablere VE på land. Noget af denne overnormale profit kan med fordel bruges til at øge opbakningen til VE på land, fx ved at forbedre kompensationserne til naboer, lokalsamfund og naturen.

Boks 1 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Udnyt den overnormale profit fra VE på land til at sikre lokal opbakning.
- Design kompensationsystemet, så compensationerne er større, des større anlæg, man er nabo til, og så compensationerne ikke svinger fra år til år med elprisen. Se afsnit 2.

¹ Energistyrelsen, Klimafremskrivning 2023

2. VE-bonus er for lav og for dårligt indrettet til at sikre lokal opbakning

Bedre kompensationer er en nødvendighed for at skabe opbakning

Den nyligt indgåede aftale om energiparker og VE på land er ikke god nok til, at den vil sikre lokal opbakning. Da der er rigeligt med penge i projekterne, bør man sætte kompensatio-
nerne, så vi ikke står om tre år og indser, at der stadig intet sker.

Kompensations-ordningerne skal indrettes ordentligt

Udover at være sat for lavt er nabokompensationen også uhensigtsmæssigt indrettet. Vi har samlet vores primære kritikpunkter nedenfor. En uddybning af de enkelte kritikpunkter kan findes i bilaget nederst i dette dokument.

- Nabokompensationen afhænger ikke af anlæggets størrelse, selvom større anlæg må give større gener. Derudover er der ved store anlæg også flere penge at kompensere for.
- Der er et loft over, hvor meget opstillerne kan risikere at skulle betale i kompensati-
on, der svarer til produktionsværdien af 1,5 pct. af anlæggets samlede kapacitet. Det betyder, at efter en vis grænse har opstillerne ingen incitament til at placere anlæggene, så de generer færrest muligt. Derudover får den enkelte nabo mindre i kompensation, hvis der er mange naboer til projektet.
- Nabokompensationen afhænger af elpriserne, selvom generne ikke gør det. Det skaber samtidig usikkerhed for naboerne, da de ikke ved, hvor meget de får i kom-
pensation.
- Fordi kompensationen ikke afhænger af anlæggets størrelse, men derimod den gennemsnitlige produktion, er nabokompensationen ved hybrid-anlæg lavere, end hvis man blot var nabo til de samme vindmøller, men uden solceller under. Det er særdeles uhensigtsmæssigt, da det mindsker den lokale opbakning til hybridpar-
ker.

Der findes flere gode forslag til et forbedret kompensationsystem

Der er flere gode forslag til, hvordan man alternativt kan indrette en kompensationsordning til naboerne. Både Kraka Advisory² og Concito³ har foreslået konkrete modeller for, hvordan nabokompensationen alternativt kan se ud. Begge disse forslag øger nabokompensatio-
nerne markant og løser mange af problemerne med de nuværende kompensationsordnin-
ger.

Boks 2 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Forbedr VE-bonusordningen yderligere.
- Gør nabokompensationen afhængig af anlæggenes størrelse.
- Fjern loftet for VE-bonus.
- Nabokompensationen bør ikke afhænge af elprisen.
- Ved hybrid-anlæg bør man kompenseres for både vindmøller og solceller.

² Kraka Advisorys model hedder "10 giga på tavlen" og kan findes her: [10 giga på tavlen](#)

³ Concito har tilsvarende udarbejdet et forslag til en ny model, der beskrives her: [Forslag til ændring af VE-bonus](#)

3. Udbud og sund konkurrence sikrer effektiv omstilling

Kommuner og lodsejere bør afholde VE-udbud

Udbud og sund konkurrence er den bedste måde at sikre den samfundsøkonomisk bedste og billigste udbygning af vedvarende energi på. I Kraka Advisory foreslår vi, at man indfører en udbudsmodel for udbygningen af VE på land, hvor lodsejere og kommuner går sammen om at udbyde arealer til vedvarende energi under forudsætning af, at buddene som minimum skal dække på forhånd fastsatte kompensationer til lodsejeren, naboerne, kommunen og naturen.

Udbud sikrer effektivitet og lokale gevinster

Det sikrer, at den opstiller, der kan udføre opgaven billigst, vinder retten, og samtidig undgår vi de nuværende vilde vesten-tilstande, hvor opstillerne går rundt med checkhæftet til samtlige interessenter i et forsøg på at få noget stemt igennem, og hvor naboer og lokal-samfund ikke er klar over, om andre naboer eller nabokommunen har fået en meget bedre aftale end dem selv. Modellen sikrer desuden, at udbygningen drives lokalt, da initiativretten er kommunernes fremfor opstillernes eller statens. Som samfund er vi vant til at sætte alskens samfundsopgaver som havvindudbygning eller motorveje i udbud. Kommunerne har ligeledes stor erfaring, da de er vant til at udbyde alt fra driften af deres plejehjem til etableringen af en ny legeplads. VE på land bør selvfølgelig ikke være en undtagelse, for også her skal vi sikre en effektiv løsning af opgaven.

Fortsæt med at udbyde havvind

Af mange af de samme grunde er det fornuftigt, at åben dør-ordningen er blevet lukket. Den danske stat bør selvfølgelig få betaling for at stille værdifulde havarealer til rådighed. Flere af opstillervirksomhederne og deres interesseorganisationer er dog begyndt at kritisere, at det eneste bedømmelseskriterie i udbuddene er pris. Fordelen ved at have pris som eneste konkurrenceparameter er, at det simplificerer udbuddet og dermed mindsker risikoen for fejl i udbudsdesignet. Hvis man vil sætte større fokus på fx natur- og biodiversitets-hensyn, kan man i stedet indføre minimumskrav for disse.

Udbud er en god ide i alle scenarier

Uanset om man regner med et provenu til statskassen fra havvindudbygningen eller ej, er udbud på pris den bedste fremgangsmåde, da udbud sikrer konkurrence og effektivitet. Hvis rentabiliteten mod forventning bliver truet af fx endnu højere renter, kan man lade sig inspirere af Tyskland. I deres seneste havvindsudbud havde de først en runde, hvor virksomhederne kunne byde ind med, hvor meget støtte de havde brug for. Hvis der var virksomheder, der kunne gøre det støttefrit, gik de videre til runde to, hvor virksomhederne så konkurrerede om, hvor meget de var villige til at betale.

Boks 3 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Indfør kommunalt drevne udbud af VE på land, som vi kender fra mange andre samfundsopgaver.
- Behold udbud af havvind med pris som konkurrenceparameter.

4. Naturen må ikke blive den store taber i den grønne omstilling

Naturen skal tænkes med i den grønne omstilling

Aftalen om energiparker og mere VE på land nedprioriterer naturhensyn i forhold til VE-anlæg. Det skal gøre det nemmere at opstille VE med nærliggende PtX-anlæg og andre energikrævende virksomheder. Til trods for dette afsættes der ingen øremærkede midler til naturen. I stedet øges Grøn Pulje med 150 pct. Men selvom denne pulje lyder grøn, er det kun cirka 8 pct. af midlerne, der historisk er blevet brugt på natur- og biodiversitetstiltag⁴. Aftalen må derfor ses som en markant nedprioritering af naturen.

Naturen er enormt presset

Nedprioriteringen sker på et tidspunkt, hvor der er akut behov for forbedring af naturen i Danmark. Biodiversitetsrådet nedjusterede i deres rapport fra 2023 andelen af beskyttet natur på land i Danmark fra 2,3 pct. til 1,6 pct. Derudover konkluderede de, at der ikke er noget strengt beskyttet natur i Danmark.⁵ Vi er altså langt fra det fælles EU-mål om 30 pct. beskyttet natur og 10 pct. strengt beskyttet natur. Den seneste tid har der været en del snak om, hvor godt det er for naturen at omlægge lavbundslande til VE-anlæg. Det er klart, at hvis man sammenligner med landbrug, skal der ikke meget til for at se godt ud. Der er dog ikke nogen tvivl om, at det langt fra er nok til at redde den danske natur og biodiversitet. Den gode økonomi i VE-projekter på land gør, at der er en stor mulighed for at bruge udbygningen til at gøre noget reelt godt for naturen. Man bør derfor afsætte øremærket kompensation til naturen, der skal udmøntes i samarbejde med de danske naturorganisationer.

Naturorganisationer vil gerne mere VE – på de rette vilkår

Naturorganisationerne går meget op i den grønne omstilling, men de tvinges for ofte til at bekæmpe og blokere VE-projekter, fordi det samlede regnestykke går i minus for naturen. Hvis man laver en VE-model med øremærket naturkompensation, som også de kan se sig i, og involverer dem i den konkrete udmøntning af de kompenserende naturtiltag, kan den grønne omstilling sagtens gå på to ben og sikre både mere vedvarende energi og mere natur og biodiversitet.

Gør midlerne i Grøn Pulje mere frie

Udover ikke at gå til naturen skaber Grøn Pulje også begrænset værdi for kommunerne. Kompensationen går ikke direkte til kommunen, men til en pulje som kommunen kan udbetale til projekter ansøgt af lokale borgere og foreninger. Der er dog adskillige restriktioner på, hvad midlerne kan bruges på. Hvis kommunerne i stedet frit (eller friere) kunne vælge, hvad de ville bruge pengene på, ville det give kommunerne bedre incitament til at lægge jord til VE. Tænk fx på en situation, hvor kommunerne direkte kunne veksle vindmøller og solceller til fx pædagoger i daginstitutionerne. Det vil dog på nuværende tidspunkt komme i konflikt med service- og anlægslofterne samt den kommunale udligningsordning, hvorfor denne udfordring skal håndteres, før sådan en situation kan opstå.

Boks 4 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Midlerne fra grøn pulje skal kunne bruges mere frit
- Indfør øremærket kompensation til naturen
- Inddrag naturorganisationerne til den konkrete udmøntning af midler til naturen

⁴ [Grøn Pulje kommer kun ganske sjældent naturen til gavn | Kraka Advisory \(kraka-advisory.com\)](#)

⁵ [Danmark er stort nok til meget mere natur | Danmarks Naturfredningsforening \(ritzau.dk\)](#)

5. Planlægningen af energiparkerne har tilfældig karakter

Energiparkerne risikerer at forsinke anden udbygning af VE

I forbindelse med præsentationen af aftalen om energiparker og VE på land er der blevet lagt meget vægt på, at der skal være gunstige vilkår for energiintensive virksomheder som PtX-anlæg, der placeres tæt på energiparkerne. Disse gunstige vilkår kan dog risikere at sætte den resterende udbygning af VE på land i stå. Det skyldes, at energiparkerne skævvrider konkurrencen mellem VE-anlæg, så nogle anlæg kommer med gunstige vilkår for det lokale erhvervsliv og jobskabelse, mens andre ikke gør. Man risikerer således, at kommunerne sætter VE-projekter på pause, indtil de kan få stemplet som energipark.

Man bør lave en klar plan for hvor langt man vil gå for energiparkerne

Det er desuden næppe alle energiparkerne, der faktisk ender med at blive til noget. Det skyldes i høj grad, at de er på meget forskellige stadier af planlægningen, og at størstedelen af dem er meldt ind af opstillerne, hvorfor der stadig mangler den helt afgørende kommunale og lokale opbakning. Med aftalen indføres der mulighed for fremsættelse af anlægslove, og at staten kan overtage den konkrete planlægning fra kommunerne og dermed i højere grad tvinge projekter igennem. Hvis det bliver nødvendigt, risikerer man at reducere den lokale opbakning markant, hvilket potentielt skaber endnu dybere problemer med opbakningen på længere sigt.

Boks 5 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Overvej konsekvenserne af gunstige forhold til bl.a. PtX for energiparker.
- Undlad at gennemtvinge energiparker, der ikke har lokal opbakning.

6. Statsstøtte til havvind og brint giver primært billig energi i Tyskland

Vi skal ikke statsstøtte billig strøm og brint til Tyskland

De nuværende ambitioner for udbygningen af havvind overstiger langt det fremtidige danske forbrug af strøm. Den grønne strøm skal derfor i høj grad eksporteres til Tyskland eller omdannes til brint, der ligeledes i høj grad skal eksporteres. Derfor bør VE-udbygningen ske på markedsvilkår. Det er ikke i sig selv et mål, at man for enhver pris skal eksportere grøn strøm og brint til Tyskland. I stedet bør det være markedet, der vurderer, hvilken udbygning, der giver mening, så vi undgår at statsstøtte billig strøm og brint til de tyske forbrugere.

Detailplanlægningen gavner ikke nogen

Der er mange eksempler på, at den danske stat har meget præcise planer for, hvordan havarealerne skal udnyttes. Det har bl.a. været tilfældet med den nu droppede energiø i Nordøen. Da en stor del af strømmen fra havvind i fremtiden skal gå til Tyskland og til brintproduktion, bør man supplere de nuværende udbud med nye, hvor opstillerne får større råderet over anvendelsen af det areal, de byder ind på. Opstillerne er bedre til at drive virksomhed end staten, og med friere tøjler kan de desuden sikre sig, at der er efterspørgsel til den producerede strøm, hvilket også kan gøre den samlede business case mere attraktiv.

Et brintrør til Tyskland kræver et solidt analysegrundlag

Der er politisk enighed om, at man skal etablere et brintrør til Tyskland. Derfor bør man hurtigst muligt påbegynde seriøse analyser af, hvordan en finansieringsmodel, der sikrer, at brintrørets brugere betaler investeringen tilbage over tid, bør se ud. Derudover bør man inden påbegyndelsen af anlægsarbejdet foretage grundige analyser af, hvordan dimensioneringen af infrastrukturen skal være. Produktionen vil sandsynligvis gradvist stige, hvorfor det skal vurderes om, man skal have fuld kapacitet fra start, eller om det er muligt og meningsfyldt løbende at udvide kapaciteten. Et ordentligt analysegrundlag, der adresserer de spørgsmål, er afgørende for at beskytte danske skatteborgere mod milliardregninger og for stor risikotagning på deres vegne.

Afgørende at el og brint bruges i den rigtige rækkefølge

Der er for tiden stort fokus på brint og det potentielle eksporteventyr. Grøn brint og andre PtX-produkter er på nuværende tidspunkt meget dyre relativt til deres fossile alternativer, og det er ikke oplagt, at Danmark kan konkurrere med fx meget solrige lande om at producere billige grønne brændsler i fremtiden. Det skyldes, at solenergi ventes at blive den billigste teknologi globalt, og derfor tyder meget på, at fx Sydeuropa og Nordafrika er mere oplagte steder at producere de PtX-produkter, der relativt billigt kan transporteres over store afstande. Det gælder fx grønne brændsler og ammoniak. Derfor er der brug for en national brintstrategi, der sikrer, at strøm og brint bruges rigtigt og i den rigtige rækkefølge, så vi får mest mulig grøn omstilling for pengene og mindsker skatteborgernes risiko.

Udbygning på havet skal respektere biodiversitet og natur

Som det også er tilfældet på land, er det afgørende, at udbygning af havvind og PtX-anlæg til havs sker med respekt for natur og biodiversitet. Det er en potentiel dealbreaker for natur- og havmiljøorganisationer, hvis det ikke er tilfældet. Her bør man, som på land, arbejde med egentlige kompenserende tiltag, der sikrer at naturen i havet ikke går i minus.

Boks 6 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Udbygningen af VE på havet og brintproduktion skal ske på markedsvilkår.
- De nuværende statslige udbud suppleres med udbud, hvor opstillere får større råderet over anvendelsen af arealet.
- Igangsæt faglige analyser af dimensionering og finansieringsmodel for brintrør til Tyskland.
- Udarbejd national strategi for, i hvilken rækkefølge strøm og brint skal bruges.

7. Tocifret milliardunderskud: Drop Energiø Bornholm

Forudsætning om rentabilitet på energiøer, ...

I 2020 præsenterede et bredt flertal bag klimaaftalen energiøerne i henholdsvis Nordsøen og ved Bornholm. I aftalen indskrev man, at det var en forudsætning for energiøerne, at de skulle være rentable. I 2021 indgik man en aftale om ejerskab og konstruktion af energiøen i Nordsøen, hvor man bekræftede, at det fortsat var en forudsætning for begge energiøer, at de var rentable.

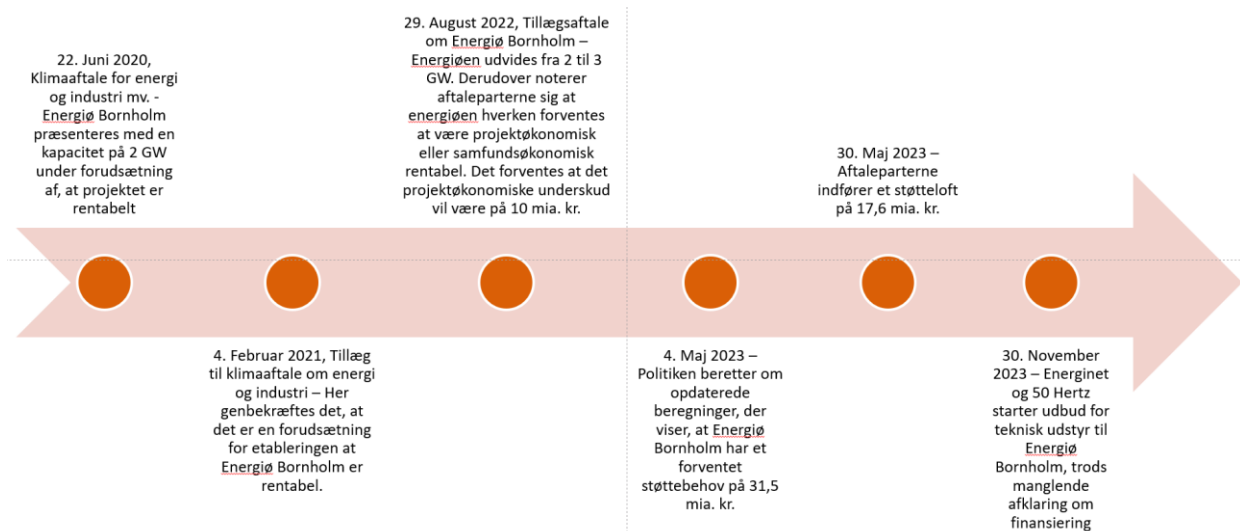
... men de kræver massiv statsstøtte

Imidlertid skete der det i 2022, at aftaleparterne indgik en aftale om at udvide Energiø Bornholm fra 2 til 3 GW. Det skete samtidig med, at nye analyser viste, at projektet forventes at være urentabelt. Faktisk viser analysen, at Energistyrelsen forventer et projektunderskud på cirka 10 mia. kr. Med et fingerknips blev aftaleforudsætningen altså slettet uden nogen egentlig forklaring på, hvorfor rentabilitet nu ikke længere være afgørende.

Støtteloft forventes ikke at være nok til at sikre realisering

Nye beregninger fra 2023 viser et endnu større projektunderskud, og statsstøttebehovet er blevet opgjort til 31,5 mia. kr. over 20 år. Aftaleparterne har dog efterfølgende sat et støtteloft på 17,6 mia. kr. Til trods for den forventede manglende støtte igangsatte Energinet udbuddet af tekniske komponenter til projektet i slutningen af 2023. Beslutningsprocessen bag Energiø Bornholm er illustreret i figur 2.

Figur 2 Beslutningsproces bag Energiø Bornholm

Danmark statsstøtter billig strøm til Tyskland

Energiø Bornholm er et enormt dyrt projekt. Energiøen i Nordsøen er blevet droppet i sin nuværende form, fordi projektet ville koste staten cirka 50 mia. kr. svarende til cirka 5 mia. kr. pr. MW.⁶ Samme forsigtighed bør det brede flertal træffe ifm. Energiø Bornholm, der forventes at koste cirka 10,5 mia. kr. pr. GW. Selv med det fastsatte støtteloft på 17,6 mia. kr. vil støtten svare til 5,9 mia. kr. pr. GW, altså stadig mere end energiøen i Nordsøen. Specielt fordi en stor del af strømmen skal eksporteres til Tyskland, bør man kraftigt genoverveje projektet, fordi vi reelt ender med at statsstøtte billig grøn strøm til de tyske forbrugere.

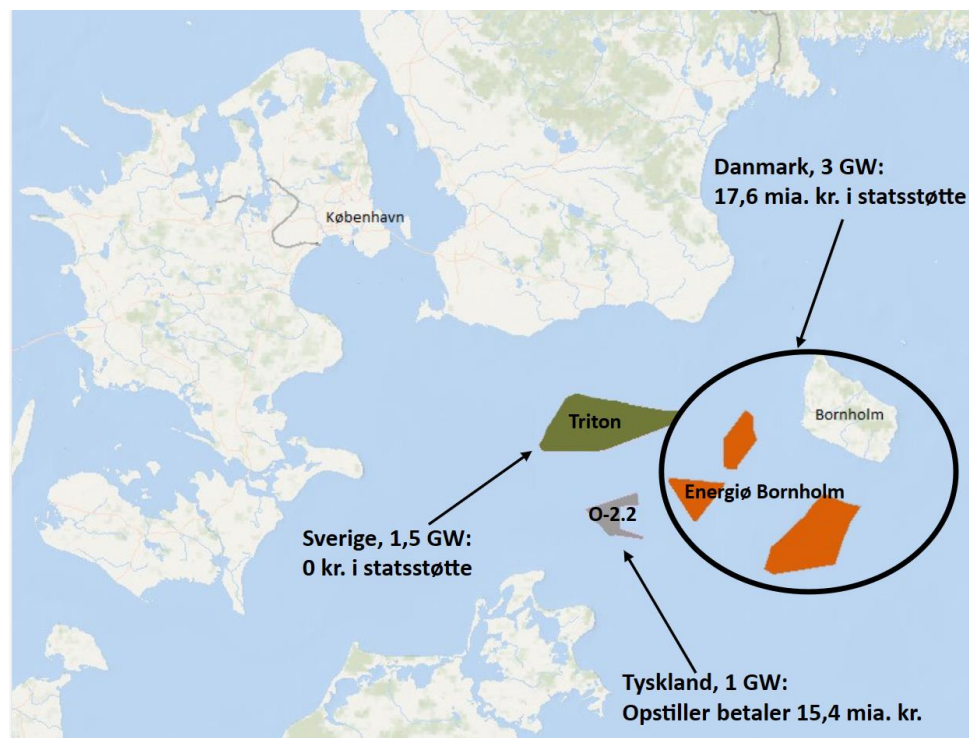
Vores nabolande kan opføre havvind i området støttefrit

Det enormt dyre projekt virker endnu mere skørt, når man sammenligner med vores nabolandes projekter i Østersøen. I et tysk udbud blev der for nylig budt 15,4 mia. kr. for retten til at sætte 1 GW havvind op lige vest for Energiø Bornholm. Derudover forventer Sverige

⁶ [Nye modeller for Energiø Nordsøen skal analyseres \(kefm.dk\)](#)

støttefrit at opføre 1,5 GW i samme område, der er blevet søgt gennem den svenske pendant til, den nu lukkede, åben dør-ordning. De tre parker er illustreret i figur 3.

Figur 3 Oversigt over planlagt havvind nær Bornholm

Kilde: www.4coffshore.com

**Påbegyndte udbud
trods usikkerhed
projektets
realiserbarhed**

Til trods for det store prisskilt og usikkerheden omkring finansieringen har Energinet allerede påbegyndt udbuddet af forskellige opgaver til energiøen. Det er enormt bekymrende, da det må vurderes, at der er betydelig risiko for, at projektet ikke kan realiseres med den nuværende støtteramme. Der er således overhængende risiko for, at de allerede udbudte dele af projektet må droppes, hvis støtteloftet overskrides senere i processen – en øvelse, der næppe er gratis. Vi er bekymrede for den type procesrisiko, der medfører, at man fra politisk hold bliver nødt til at fortsætte projektet, selvom støttebehovet bliver markant højere end de 17,6 mia. kr. – simpelthen for at undgå spildte investeringer og et politisk tilbagetog. Derfor opfordrer vi til, at man som med energiøen i Nordsøen sætter projektet midlertidigt i bero, mens man undersøger billigere og mindre risikable alternativer.

Boks 7 Anbefalinger til Grønt Udvalg

- Drop projektet i nuværende form som med energiøen i Nordsøen.
- Vent med at udbyde dele af projektet, før det er sandsynliggjort, at projektet kan realiseres.
- Lav en forpligtende aftale om, hvad der skal ske, hvis det viser sig, at øen ikke kan etableres under statsstøtteloftet.

8. Bilag

Loftet over den samlede nabokompensation

Bilag til afsnit 3 - Uddybning af problemerne ved den nuværende VE-bonus:

Der på nuværende tidspunkt er et loft over, hvor meget opstillerne samlet set kan blive afkrævet i nabokompensation. Reglerne siger nemlig, at kompensationerne maksimalt kan udgøre produktionsværdien fra 1,5 pct. af anlæggets kapacitet. Reglen viser tydeligt, at man har prioriteret opstillernes interesser over borgenes. Reglen betyder nemlig, at opstillerne opnår rabat, hvis anlægget er i nærheden af tilstrækkelig mange boliger, hvilket betyder, at den enkelte nabo kompenseres mindre. Med andre ord er det altså "gratis" for opstillerne at genere flere naboer med et projekt, hvis først loftet er nået. I de tilfælde forsvinder opstillernes økonomiske incitament for at planlægge optimalt således fuldstændig. Der er desuden intet nævnt i regeringens udspil om, at den ønsker at forhøje loftet sammen med kompensationssatserne. Hvis det ikke sker, vil de øgede kompensationssatser i flere tilfælde udelukkende betyde, at loftet nås tidligere, og i de tilfælde vil den øgede nabokompensation så ikke slå helt igennem. Konkret vil en Vindmøllepark med en kapacitet på 40 MW (cirka 10 vindmøller jf. Energistyrelsens energikatalog) nå grænsen ved 62 naboer, hvorefter en forøgelse af antallet af naboer vil resultere i lavere kompensation til den enkelte nabo.⁷

Kompensationen afhænger ikke af anlæggets størrelse

Nabokompensationen bør afhænge af anlæggets størrelse. Det må være sådan, at det er mere generende at bo ved siden af store VE-anlæg end små, da større anlæg fylder mere i landskabet. Samtidig er der i sagens natur også flere penge at kompensere naboerne for i de store projekter. Derfor bør kompensationen indrettes herefter. Desuden betyder en sådan indretning af kompensationssystemet, at naboerne har incitament til at bakke op om relativt små anlæg, mens det ikke kan betale sig at acceptere større anlæg. Det kan have den konsekvens, at det forlænger den grønne omstilling ved at besværliggøre og fordyre udbygning af elnettet, tage længere tid og føre til større samlede nabogener, da mange små anlæg vil give langt flere VE-naboer.⁸

Nabokompensationen bør ikke afhænge af elprisen

Det tredje problem relaterer sig også til nabokompensation. Med det nuværende kompensationsystem kommer naboernes kompensation nemlig med en elprisrisiko. Kompensationen gives som en andel af det samlede salg fra VE-anlægget. Naboernes kompensation afhænger altså af elprisen. Hvis kompensationens formål er at kompensere de lyd- og visuelle gener naboerne oplever, giver det ikke mening, at kompensationen varierer med elprisen, da generne naturligvis ikke gør. De seneste ti år har den årlige spotpris på el, baseret på et simpelt månedsgennemsnit, i hhv. DK1 og DK2 varieret fra cirka 17 og 18 øre pr. kWh til 1,6 kr. pr. kWh.⁷ Når elpriserne og derfor kompensationen varierer så meget, betyder det, at naboerne har svært ved at gennemskue, hvor meget de får i kompensation, og det bliver sværere for dem at planlægge. Selvom elpriserne de seneste år har været høje grundet bl.a. krig i Ukraine og deraf følgende energikrise, er det ikke attraktivt for naboerne, at de ikke ved, hvor stor kompensation de får, og derfor ikke kender deres disponible indkomst.⁹

Ulogisk kompensation ved hybridparker

Fordi kompensationen ikke afhænger af anlæggets størrelse, men kun den gennemsnitlige produktion er nabokompensationen lavere ved hybridanlæg end rene vindmølleparker. Det skyldes at solceller har færre fuldstimer end vindmøller og derfor producerer mindre strøm pr. kapacitet. Det betyder at etableringen af solceller trækker den gennemsnitlige produktion pr. kapacitet ned, og dermed også nabokompensationen. Denne meget ulogiske indretning af nabokompensationen betyder at naboerne har incitament til at modsætte sig etableringen af hybridanlæg og i stedet arbejde for at der kun bliver sat vindmøller op. Det er særdeles u hensigtsmæssigt, da hybridparker sikrer en effektiv udnyttelse af arealet.

⁷ [Kraka Advisories model retter op på unfair og ulogisk kompensationsystem | Kraka Advisory \(kraka-advisory.com\)](#)

⁸ [Kraka Advisories model retter op på unfair og ulogisk kompensationsystem | Kraka Advisory \(kraka-advisory.com\)](#)

⁹ [Kraka Advisories model retter op på unfair og ulogisk kompensationsystem | Kraka Advisory \(kraka-advisory.com\)](#)